

NORDLANDSFORSKNING
NORDLAND RESEARCH INSTITUTE

Forskning på og med bærekraftsmålene

Aase Kristine Lundberg, Seniorforsker
28.03.2025 – Bærekraftsfredag

«Det er jeg litt redd for, er at man bare putter bærekraftsmål på alt man gjør og finner på, og at man ikke endrer retning. At det bare blir en ny innpakning. Så den største barrieren er kanskje å se hvordan skal dette få betydning for våre prioriteringer konkret»

fra intervju med en kommunalt ansatt i 2020

Hva har bærekraftsmålene
bidratt til å sette søkelys på?

Hva har kommet i skyggen?
Hva blir vanskeligere å se?

A decorative border at the top of the page consisting of a grid of small, square aerial photographs of various landscapes, including forests, fields, and urban areas. The grid is irregular, with some squares missing, creating a stepped effect.

Norge i rødt, hvitt og GRÅTT

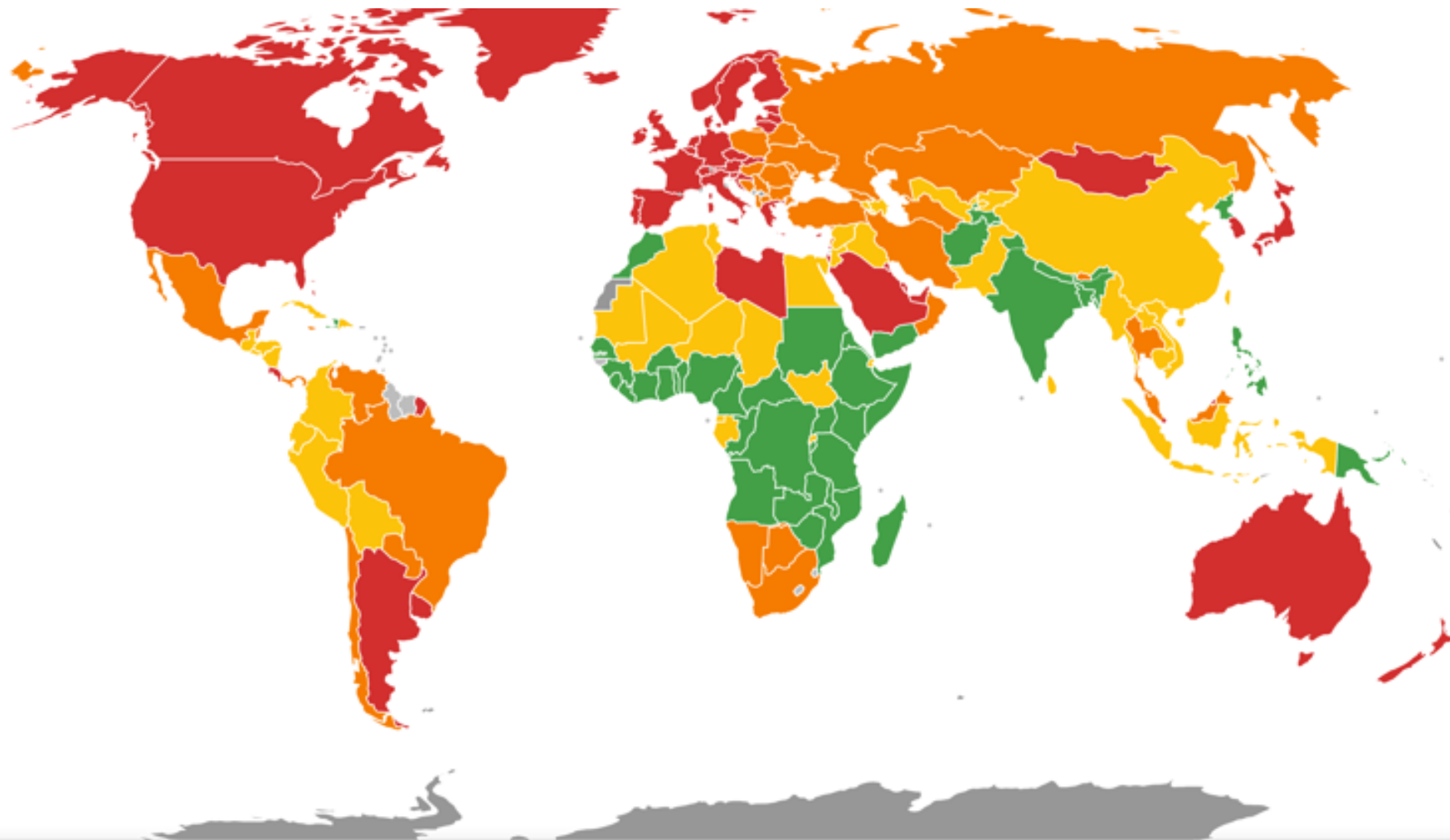
Fra NY til [fyll inn] kommune

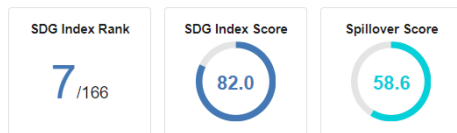
- Legitimitet fra FN og det globale nivået – erfaring fra Danmark at det er i distriktskommunene dette utfordres
- Oversette bærekraftsmålene til det lokale – hva er utfordringene her? Men så: oppskallering og bidrag utenfor kommunen
- Standardiserte indikatorsett gjør det mulig å sammenligne – men hvor relevant er det man måler?
- Behov for en differensiert tilnærming til veiledning, nettverksbygging, verktøy- og metodeutvikling

Norge i verden anno 2024 – ansvarlig forbruk og produksjon

SDG Dashboards and Trends

Click on a goal to view more information.

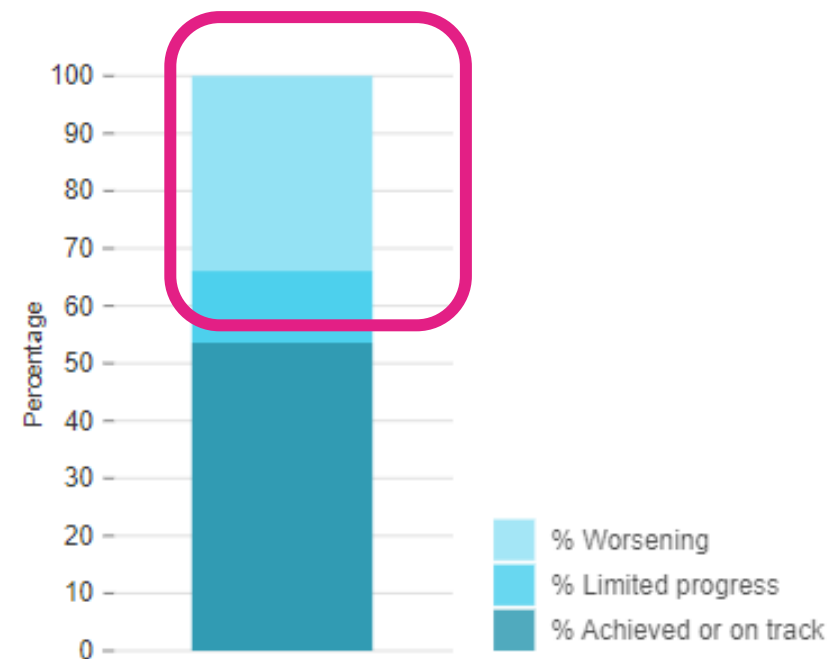
Dashboards: ● SDG achieved ● Challenges remain ● Significant challenges remain ● Major challenges remain ● Information unavailable

Trends: ↑ On track or maintaining SDG achievement ↗ Moderately improving → Stagnating ↓ Decreasing ** Trend information unavailable

Det som måles her, treffer ikke nødvendigvis kommune-Norge så godt.

Likevel relevant å spørre hvordan lokale og regionale tilnærminger også kan jobbe med disse utfordringene

Status of SDG targets for Norway (% trend indicators)

Bærekraftsmålene i Norge

- **2015-2018:** Fra sterkt fokus på global fattigdomsbekjempelse til en erkjennelse av at bærekraftsmålene også påvirker norsk politikk.
- **2019:** En del av de nasjonale forventningene til regional og kommunal planlegging.
- **2020:** Kommunal- og moderniseringsdepartementet ble gitt ansvaret for å koordinere den nasjonale oppfølgingen av bærekraftsmålene
- **2021:** Nasjonal handlingsplan for bærekraftsmålene
 - «Bærekraftsmålene er en ny og helhetlig tilnærming til utvikling (...) Skal bærekraftsmålene nås, kreves det nasjonal innsats og et bredt tilfang av ressurser. Alle land må ta eierskap til sine utfordringer og prioritere sine ressurser.»
 - «Regionale og lokale myndigheter har et særskilt ansvar i oppfølgingen av 2030-agendaen. Ifølge FN kan to tredjedeler av delmålene kun nås gjennom lokal innsats.»
- **2023:** Nye nasjonale forventninger til regional og lokal planlegging – en tydeliggjøring av utfordringene og innholdet?
- **2024:** Digitalisering- og forvaltningsdepartementet overtar ansvaret for å koordinere den nasjonale oppfølgingen av bærekraftsmålene.
 - “For å få fart på arbeidet med bærekraftsmålene, har regjeringen besluttet at det i 2024 skal legges frem en ny stortingsmelding om bærekraftsarbeidet i Norge.”
- **2025:** Venter på revidert Stortingsmelding – revitalisering av det nasjonale fokuset?

Tiltak rettet mot distriktskommuner i St.mld 40

- Bidra til et mer variert boligtilbud i **distriktskommuner** gjennom å tilby lån fra Husbanken til finansiering av boliger i distriktene (s. 117)
- Distriktssenteret har som mål å styrke **distriktskommunenes** evne til innovasjon og omstilling for lokalt arbeid med bærekraftig samfunnsutvikling (s. 191)
- Kommunene er planmyndighet, og har varierende kompetanse og kapasitet til å utføre sine planoppgaver. **Kapasitet og kompetanse på planlegging er ikke minst en utfordring i distriktskommuner.** Regjeringen vil bidra til bedre plankompetanse og kapasitet i kommunene gjennom å styrke utdanningsinstitusjonenes kapasitet til å utdanne planleggere og rekruttere til planfagene. (s.195)

Meld. St. 40

(2020–2021)

Melding til Stortinget

Mål med mening

Norges handlingsplan for å nå bærekraftsmålene innen 2030

Bærekraftsmål i nasjonale forventninger – endring fra 2019 til 2023

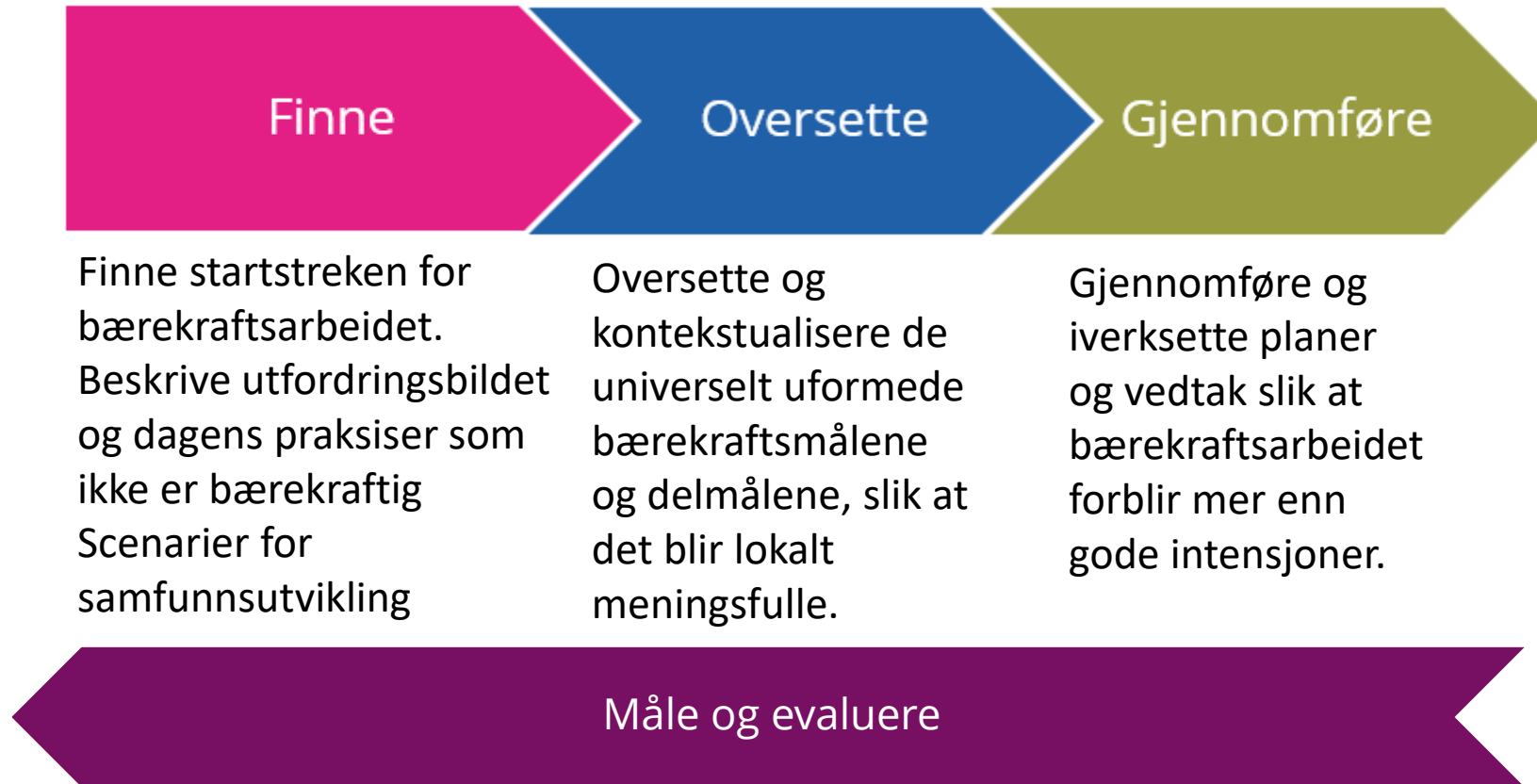
«Planprosessene er også viktige for å forankre bærekraftsarbeidet i samfunnet, håndtere målkonflikter og for å utforske nye arbeidsmetoder og løsninger som bidrar til å nå målene.

Norge har gode forutsetninger for å nå mange av bærekraftsmålene innen 2030. Vi har likevel utfordringer med å nå målene om **reduserte klimagassutslipp, ansvarlig forbruk, ressursbruk, bevaring av naturmangfold og mindre ulikhet**. Dette er utfordringer som fylkeskommunene og kommunene må bidra til å løse gjennom planleggingen.»

«FNs bærekraftsmål som grunnlag for regional og kommunal planlegging.»

Rammeverk for lokalisering av bærekraftsmålene

Referanse:
Lundberg m.fl. 2025

Samspillseffekter - jakten på de positive synergiene

- Anerkjennes målkonfliktene gjennom å balansere, veie og vekte?
- Tre strategier for målforskyvning:
 - Tid: utsette håndtering av målkonflikter
 - Sektor – skjule eller ignorere målkonflikter gjennom å sektorisere ansvaret
 - Skala/nivå – skjule eller ignorere målkonflikter gjennom uklar fordeling av ansvar på flere administrative nivå (lokalt, regional, nasjonalt)

Referanse: Stina Ellevseth Oseland & Håvard Haarstad (2022) Displacing Conflicting Goals in Planning for Sustainability? Insights from Three Norwegian Cities, Planning Theory & Practice, 23:2, 233-247,
DOI: 10.1080/14649357.2022.2034924

Blir det for smått?

- En fare å redusere bærekraftsarbeidet til det som er i umiddelbar nærhet – mens ens egen (kommune, innbyggere, politikere osv) rolle i det store bildet forblir en blindsones
- Målkonfliktene som står på trappene går langt utover det lokale – unngå at disse forskyves i tid, rom og på tvers av sektorer

Merverdi i og for planlegging?

- Erfaringene fra første planperiode: fra overskrifter til reelle politiske og økonomiske prioriteringer?
- Bidrar til å sette et lokalt og regionalt relevant utfordringsbilde under offentlig debatt – men hvordan tar man tak i helheten?
- Bidrar det til å synliggjøre hva vi ikke kan fortsette med – endre politikk og praksis deretter?
- Erfaringer fra andre planperiode: Integrert i eksisterende styringssystemer – forankret og institusjonalisert?
- Nødvendig å ha med både medaljens for- og bakside: hva gjør at vi kommer nærmere noen mål og lengre unna andre?

Å se bakover og fremover – men hva med blindsoner?

- Handlingens tiår – hvem, hvor, hvordan?
- Utfordrende å vurdere de konkrete endringene – bærekraft for hvem og hvor?
- Bærekraftsmål i møte med akutte kriser: pandemi, krig, energipriser og dyrtid (bare for å nevne noen)
- Bærekraftsmål i møte med krypende kriser: demografi, utenforskap og klimaendringer
- Fare for at endringsagendaen til grunn for bærekraftsmålene blir borte

Takk for
oppmerksomheten!

akl@nforsk.no

NORDLANDSFORSKNING
NORDLAND RESEARCH INSTITUTE

Følg oss:

<https://nordlandsforskning.no/>

<http://www.facebook.com/nordlandsforskning>

<https://www.instagram.com/nforsk/>

<https://twitter.com/Nforsk>

<https://www.linkedin.com/company/nordlandsforskning>

<https://www.youtube.com/@nforsk>

